19

SEPARATUM

MONUMENTA
LITTERARUM
ROMENORUM

München 1982

AȘEZĂMINTE
CULTURALE
ROMÂNEȘTI

IMF

Iuliu Maniu Foundation, Inc.

FUNDAŢIA ROMÂNO-AMERICANĂ "IULIU MANIU"

O instituţie de mare prestigiu a împlinit trei decenii de fructuoasă activitate. La 25 Iulie 1952, la New York a fost semnat actul de întemeiere a Fundaţiei româno-americane "Iuliu Maniu".

Aşa cum s'a aflat ulterior, în anul când a luat fiinţă Fundaţia, într'o închisoare din ţară se stingea din viaţă marele patriot al cărui nume îl poartă organizaţia. Iniţiatorii au întitulat astfel noua instituţie, fără a-i imprima prin aceasta un caracter politic, ci doar "din respect şi admiraţie faţă de acela care a luptat întreaga viaţă pentru afirmarea justiţiei sociale, democraţiei şi independenţei în ţara lui".

La 15 Martie 1954, Fundaţiei Iuliu Maniu i s'a recunoscut caracterul de persoană juridică, având dreptul de a elibera adeverinţe de scutirea impozitului pentru donaţiile primite. Chiar înaintea formalităţii de înregistrare oficială, Fundaţia îşi începuse activitatea de ajutorarea compatrioţilor deşăraţi, aflaţi fără sprijin, ea constând în primul rând în asistenţa socială şi, pe măsura posibilităţii, în ajutorare materială a celor aflaţi în nevoe.

In cadrul asistenţei sociale, Fundaţia ajuta pe refugiaţii români să-şi îndeplinească formalităţile de emigrare, iar după ce ajungeau în ţara de destinaţie, îi sprijinea în acţiunea de integrare în viaţa din noua patrie.

Acţiunea caritativă de sprijin material a avut o importanţă deosebită mai ales în primii ani dela înfiinţarea Fundaţiei, când compatrioţii răspândiţi în diferite ţări întâmpinau mari greutăţi în existenţa lor. Acest mod de asistenţă s'a înfăptuit prin acordarea de burse pentru studii, ajutoare băneşti sau pachete cu îmbrăcăminte şi medicamente. Cifrele semnificative arată că în decurs de 18 ani (1952—1970) Fundaţia a acordat burse la 99 studenţi în sumă totală de 154.961,32 $ şi s'au distribuit pachete în valoare de peste 10.000,— $.

Cu timpul, asistenţa socială — care constituia la început obiectivul principal al Fundaţiei — a rămas pe planul secundar în preocupările organizaţiei. Pe de o parte au scăzut veniturile instituţiei; pe de alta au fost create în diferite ţări, de unde plecau sau unde soseau refugiaţii, instituţii speciale, oficiale, bisericeşti sau susţinute de guvernele respective, cărora li se afectau şi fondurile necesare pentru finanţarea acestei acţiuni. In aceste condiţii, misiunea Fundaţiei s'a restrâns tot mai mult la un ajutor teoretic: recomandări, informaţii, muncă de lămurire.

Adaptându-se noilor împrejurări, pe măsură ce asistenţa refugiaţilor s'a încadrat în competenţa diferitelor servicii şi birouri create în acest scop, Fundaţia şi-a concentrat tot mai mult activitatea în domeniul cultural. Fixându-şi drept obiectiv imperativul de a cultiva, răspândi şi face cunoscută între străini spiritualitatea poporului român, organizaţia s'a preocupat totodată permanent de a menţine legătura între românii-americani, ajutându-i să-şi păstreze nealterate tradiţiile naţionale şi specificul cultural propriu. Urmărirea acestor obiective s'a realizat şi se înfăptuieşte mai departe pe trei căi:

1. Frumuseţea artei populare româneşti a fost evidenţiată necontenit prin amenajarea unei expoziţii permanente, precum şi prin participarea la diferite manifestări colective cu caracter folcloric sau la festivităţi internaţionale organizate de instituţii culturale americane.

2. In multiple feluri Fundaţia a sprijinit scrisul românesc: ocazional a finanţat tipărirea unor lucrări de valoare referitoare la poporul român (Grigore Nandriş, Alexandru Şuga, Silviu Crăciunaş); a ajutat la difuzarea publicaţiilor altor institute culturale ale românilor refugiaţi şi a amenajat o bibliotecă cu peste 1.000 de volume, periodice şi material documentar pentru cercetătorii care se interesează de problemele româneşti.

3. Un domeniu de activitate care depăşeşte cercul limitat al membrilor şi prietenilor Fundaţiei este cel al manifestărilor publice ocazionate de comemorări ale diferitelor date importante din istoria poporului român. La aceste ocazii sunt invitaţi conferenţiari români sau străini şi participă de fiecare dată un public select.

Prin această activitate multilaterală, Fundaţia Iuliu Maniu a cinstit şi continuă să cinstească memoria marelui om de stat şi patriot al cărui nume îl poartă munca desfăşurată în cadrul organizaţiei contribuind substanţial la strângerea relaţiilor culturale atât între românii stabiliţi în Statele Unite, cât şi între aceştia şi reprezentanţii poporului american.

CONSTANTIN SPOREA

* *
* * *
* *

BIBLIOTECA ROMÂNĂ = INSTITUTUL ROMÂN DE CERCETĂRI FREIBURG

Note privind un scurt istoric al Instituţiei dela Freiburg.

Fază iniţială: nu toţi din cei 15 refugiaţi români, aflători la Freiburg i. Br., Germania, pe data de 1 Mai 1949 şi chemaţi să semneze actul — devenit istoric mai apoi — de înfiinţare a Bibliotecii Române din Freiburg, au înţeles rostul şi semnificaţia adâncă a iniţiativei profesorului Virgil Mihăilescu. Faţă de răspunsul pozitiv, chiar de entuziasm a 13 dintre ei, doi au considerat iniţiativa inutilă, de prisos pe de o parte, îndrăzneaţă, nerealistă, irealizabilă, ba chiar

utopică pe de alta. Rezerva acestor doi a fost însă de scurtă durată: a doua zi l-au semnat şi ei.

Aceeaşi reacţie şi pe planul mare al refugiaţilor, doar că rezervei acestora i-a trebuit mai mult timp ca să se topească.

Biblioteca porneşte cu puţine cărţi (36 de volume, 2 teze de doctorat, nişte broşuri, ziare, reviste şi câteva obiecte de artă populară), dar cu multe, s'ar putea spune chiar cu toate greutăţile materiale şi financiare. „Bugetul" ei iniţial de 40 DM nu deschidea perspective prea mari şi nici nu încuraja prea mult. Marei dărnicii de cărţi pentru bibliotecă, de obiecte de artă populară pentru muzeu — de unde şi necesitatea crescândă de a muta totul din locuinţa iniţiatorului într'un local special — nu-i corespundea o situaţie financiară necesară unei organizări sistematice imediate şi care să ţină pas cu creşterea colecţiilor. Remedierea acestei lipse a urmat treptat, încet dar sigur.

Faza de consolidare: datorită grijei permanente a iniţiatorului Bibliotecii pentru viitorul ei şi mulţumită facultăţii sale de prevedere, a urmat lansarea pe data de 1 Mai 1956 a unui apel pentru achiziţionarea unei „Case Culturale".

Biblioteca se impune, autoritatea ei în materie creşte prin:

1. mărirea şi lărgirea rapidă a colecţiilor (peste 20 de secţii: cărţi, broşuri, extrase, reviste, ziare, texte documentare, manuscrise, numismatică, filatelie, muzică, artă, arhitectură, fotografii, hărţi, stampe, diapozitive etc.);

2. punerea la dispoziţia cercetătorilor a unui serviciu bibliografic în 1968 privind; chestiunea dunăreană, minoritatea germană din România, chestiunea evreiască din România, folclorul, problema Macedo-Românilor, relaţiile externe ale României, refugiul românesc în toate manifestările lui;

3. activitatea editorială începută în 1949 cu un volum de poezii de Eminescu în 1950 „Fără Ţară — Poezii poporane române, adunate din colecţiuni şi reviste" de I. Grigoriu, în 1951 „Culegere de legende şi basme româneşti", V. Alecsandri, Doine (1952); I. L. Caragiale, Opere alese (1952) şi continuată cu lucrări ştiinţifice: Ioan Guţia, Sentimentul timpului în poezia lui Eminescu (1952); Noul Album Macedo-Român, vol. I, 1959; Hans Diplich, Rumänisch-Deutsche Kulturbeziehungen im Banat und Rumänische Volkslieder, 1960; Lucian Blaga, Die Gezeiten der Seele, 1963; Noul Album Macedo-Român, vol. II, 1965; Buletinul Bibliotecii Române, vol. I—IV, 1953—1958; vol. I (V) — Serie Nouă, 1967/68; vol. II (VI) 1969/70;

4. organizarea de manifestări culturale şi ştiinţifice: Săptămâna Românească din 5—10 Mai 1956; jubileul de 10 ani, 1949—1959, de 20 de ani, 1949—1969;

5 exinderea activităţii prin înfiinţarea Institutului Român de Cercetări în 1959.

Biblioteca devine un bun general al refugiului românesc; Ţara gazdă o recunoaşte drept instituţie demnă de sprijin. La aceasta a mai contribuit în mod hotărîtor şi patronajul acordat Bibliotecii de profesorii universitari germani, dintre care: E. Gamillscheg, J. Wilhelm (Tübingen), Fr. Schürr, A. Hartmann şi H. Friedrich (Freiburg), H. Stimm (München), Günter Reichenkron (Berlin), Th. Elwert (Mainz), W. Giese (Hamburg), Klaus Heitmann (Heidelberg), după cum şi adeziunea totală a profesorilor universitari români din străinătate, dintre care: D. Găzdaru, Sever Pop, C. Marinescu, Mircea Eliade, M. Prodan, Alex. v. Randa, Emil Turdeanu, Basil Munteanu, George Uscătescu, Petre Sergescu, Gr. Nandriş, N. I. Herescu şi alte personalităţi din lumea culturală şi ştiinţifică românească şi străină.

Ca semn de apreciere a Instituţiei şi de încredere în ea, cărturari români şi străini, precum: dr. N. A. Florescu, Prof. Leontin Constantinescu, Prof. Gino Lupi, dr. Constantin Sporea, ş. a., au hotărît să se treacă biblioteca lor personală în patrimoniul Bibliotecii Române din Freiburg, sub formă de „Fond Special".

Faza de realizări: activitate fecundă pe toate laturile de manifestare ale unei instituţii care întruchipează gândirea şi simţirea românească liberă şi nestingherită în creaţie:

1. fondurile bibliotecii cresc constant = peste 55.000 de volume; peste 2.000 de titluri de periodice cu cca 110.000 de exemplare; aproximativ 3000 de texte documentare; 500 de manuscrise şi aproximativ 300 de hărţi şi atlase;

2. Bibliografia Macedo-Română cu peste 3.200 de fişe; Bibliografia Basarabiei şi Bucovinei cu peste 5.000 de fişe; Bibliografia generală a refugiului românesc, după cum şi Bibliografia analitică a periodicelor în plin lucru;

3. activitatea editorială continuă cu: D. Găzdaru, Studii istorico-filologice; Buletinul Bibliotecii Române, vol. III (VII) — Serie Nouă, 1971/72; vol. IV (VIII), 1973/74; vol. V (IX), partea I şi II, 1975/76; vol. VI (X), 1977/1978; vol. VII (XI), 1979; vol. VIII (XII), 1980/81;

4. ciclul regulat de conferinţe organizate cu ocazia Adunării Generale anuale a Instituţiei;

5. cu aceeaşi ocazie, se continuă concertele, începute cu renumitul tenor de la opera din Milano, Petre Munteanu, cunoscuta pianistă din Genua, Paola Caffarella, prin cunoscutele cântăreţe Olga Sandu şi Anni Petri, ilustrul violoncelist

Radu Aldulescu din Roma, marea pianistă Liana Şerbescu-Gavrilă din Amsterdam şi alţi virtuoşi ai muzicii.

De remarcat comemorarea Centenarului Independenţei României (1877—1977) la Sigmaringen — 7 Mai şi Freiburg — 8 Mai. Impresionantă manifestare naţională într'un cadru festiv, sub patronajul Casei de Hohenzollern-Sigmaringen.

Biblioteca Română din Freiburg i. Br., Germania, pe de o parte, a devenit nu numai un depozit bogat al literii scrise româneşti, al scrierilor străine despre ţara, poporul şi cultura românească, a devenit nu numai un centru unic de documentare românească, după cum şi Institutul Român de Cercetări, pe de alta, este nu numai o instituţie de pătrundere mintală a trecutului românesc, de cercetare a refugiului românesc, viu şi activ, dar, împreună, au devenit şi un loc de trăire românească, „un loc de reculegere, de studiu şi de regăsire, un centru de continuare şi iradiere a tot ce constituie bun spiritual românesc", după cum se exprimă însuşi iniţiatorul şi realizatorul ei, directorul Institutului Virgil Mihăilescu.

Peste promovarea în străinătate a culturii româneşti neştirbite, punându-se în valoare tradiţia şi năzuinţele româneşti de totdeauna, peste realizarea celui mai bogat centru de documentare, cu un larg serviciu bibliografic oferindu-se cercetătorilor români şi străini materialul necesar investigaţiilor lor în toate domeniile de manifestare spirituală românească, Instituţia dela Freiburg a avut menirea să mai devină — şi a devenit — un „centru de ancorare a sufletului românesc" în refugiu.

Virgil Mihăilescu care a iniţiat-o şi care a realizat-o, cu sprijinul moral şi material susţinut al refugiului românesc, cu înţelegerea şi sprijinul generos al Ţării gazdă, cu sprijinul nemijlocit al Adunării Generale anuale a Instituţiei şi al unor colaboratori permanenţi, angajaţi sincer şi fără precupeţiri, după cum — nu în cele din urmă — şi cu asistenţa pe cât de preţioasă, pe atât de impresionantă a familiei sale, dar mai ales cu propria-i tenacitate şi pricepere, Virgil Mihăilescu a fost garantul unei dezvoltări normale, al unei evoluţii organice a Instituţiei ferind-o de orice deviere de la linia şi ţelul propus iniţial, de la orice angajamente care s'ar fi putut arăta a-i fi dăunătoare.

CONSTANTIN NAGACEVSCHI

FUNDAŢIA REGELE CAROL I

PARIS

FUNDATIA REGALĂ UNIVERSITARĂ CAROL I

O DUBLĂ COMEMORARE:

90 de ani de la înfiinţarea şi 30 de ani de la reînfiinţarea Fundaţiei Carol I

Spre sfârşitul domniei sale, după ce dase ţării instituţiile fundamentale, regele Carol I întemeia la 3 mai 1891 o ctitorie la care ţinea în chip deosebit, şi care îi purta chiar numele: Fundaţia Carol I. Timp de peste o jumătate de veac aşezământul cultural al acestui cumpătat suveran a constituit un centru de radiaţie intelectuală, mai ales prin ciclurile sale de conferinţe, care împărtăşeau unei opinii avide de cunoaştere teme şi probleme de o mare varietate. Fundaţia Carol I mai avea pe deasupra o bogată bibliotecă, bine organizată, unde cititorii se puteau cufunda în linişte în lectura studiilor preferate; ea îngrijea deasemenea de publicarea unor lucrări riguros selectate şi ajuta la formarea unei elite autohtone, sprijinind prin burse pe studenţii mai meritoşi. Ceea ce caracteriza activitatea acestui aşezământ universitar era calitatea conferinţelor şi publicaţiilor sale, ce se situau la nivelul de atunci al cercetărilor occidentale, precum şi atmosfera de seninătate ştiinţifică pe care izbutise să o impună.

Nu este deci de mirare că atunci când exilul românesc a încercat să-şi dea o organizare mai stabilă şi cât mai larg cuprinzătoare, modelul Fundaţiei Carol I să se ofere ca una dintre formulele cu cele mai bune şanse de reuşită. Această încercare temerară de instituţionalizare a exilului a avut loc acum 30 de ani, când Fundaţia Carol I a primit la 9 august 1951 autorizaţia franceză de funcţionare. Pentru a se realiza o conducere activă şi rodnică între Fundaţie şi exil, trebuia ca această instituţie să se plaseze deasupra politicii de grup ori de partid, militând pentru un ideal naţional comun tuturor românilor. Dealtfel Fundaţia se născuse şi şi-a desfăşurat activitatea sub egida ultimului rege al României, Mihai I. Încă din primul moment majoritatea celor 24 de membri ai Comitetului de direcţie şi ai Consiliului Fundaţiei, recrutaţi dintre cadrele universitare şi diplomatice din exil, nu aparţinuseră vreunui partid politic, iar cei ce aparţinuseră diferitelor formaţii politice, fuseseră selectaţi exclusiv

pentru meritele lor culturale. Printre membrii de primă oră ai Fundației figurau profesori ce avuseseră funcții de răspundere în țară, ca cea de rector al Academiei de Arte Frumoase sau al Școalei Politehnice din București. Nu puțini erau cei care reușiseră să-și refacă cariera la unele Universități din Occident, la Dublin, Genova, Lisabona, Louvain, Madrid și Sorbona, sau ca secretari perpetui ori generali ai unor societăți savante ca Academia Internațională de Istoria Științelor și Arhivele Internaționale de Muzică din Geneva. Astăzi nu mai sunt în viață decât șase dintre cei 24 de intelectuali care și-au pus la dispoziția Fundației numele și reputația lor, spre a fi de folos culturii românești. La polarizarea intelectualilor dispersați în lumea întreagă a contribuit într'o mare măsură profesorul Petre Sergescu ,suflet cald, plin de intenții mărinimoase, care a dat exemplul unui eroice dăruiri pentru promovarea culturii românești în exil, secundat de profesorii C. Marinescu, B. Munteanu și V. Veniamin.

După închegarea structurii sale organizatorice, problema majoră ce se punea conducerii noului organism era în ce măsură un exil poate într'adevăr să creeze o cultură originală, și cum ar fi trebuit Fundația să ajute la promovarea acesteia. Încă de la început două feluri de activități s'au impus în chip imperativ: ajutorarea materială și morală a intelectualilor exilați — studenți, cercetători, literați, artiști —, acțiune ce prezenta un caracter de urgență, și, în al doilea rând, încurajarea producției artistice, literare și științifice. In primii doi ani de activitate ai Fundației s'au acordat deci studenților români exilați în Franța, Germania Federală, Italia și Elveția, 61 de burse în valoare totală de 5.560.000 franci francezi vechi, și 64 de ajutoare de intelectuali, pentru publicări de lucrări, organizări de expoziții și concerte, etc. în valoare de 1.131.151 franci. Poate că cea mai frumoasă pagină din activitatea Fundației au fost aceste investiții în oameni, spre a-i ajuta să-și perfecționeze formația, sau să-și afirme personalitatea, în momentele dramatice ale luptei lor cu destinul.

Intr'o perioadă în care dogmatismul înăbușea în România libertatea de creație, exilul reprezenta rezerva și speranța continuității unei culturi românești autentice. Postulatul că adevărata creație artistică este produsul libertății spirituale a creatorului a fost cu prisosință adeverit de pleiada de scriitori români exilați, care au irupt mai ales în literatura franceză. In această conjunctură Fundației i-a revenit sarcina de a da la iveală câteva opere pe care istoria literară românească va trebui să le consemneze.

Cu tipăritura *Insemnările unui țăran deportat din Bucovina*, ne găsim în prezența unei mostre rare de literatură populară contemporană al cărui autor nu este poporul anonim, ci un țăran cu identitate certă: Dimitrie Nimigeanu. Este vorba de un mișcător document, scris într'un limbaj frust, de către un aborigen din Carpați, transplantat punitiv de către sovietici în Kazakstan. In exilul lui, Nimigeanu descoperă cu o uimire proaspătă orizontul infinit al Asiei, și descrie în pagini antologice întâlnirea cu kirghizii semi sălbateci ce-și striveau între dinți păduchii, ca să nu le risipească sângele sacru, chiar dacă e de păduche. Este meritul Fundației de a fi descoperit un scriitor autentic într'un țăran autentic, și de-a fi tipărit în românește și apoi de a fi ajutat la tipărirea în englezește a unei cărți de adevăr, de artă și propagandă anticomunistă.

Alte opere marcate de sigiliul inefabil al exilului sunt *Povestea vorbelor*, a criticului Mihai Niculescu, virtuos al stilului, care scrie ca să-și uite condiția de refugiat trăind la periferia vieții, și *Jurnal de copilărie* prin care Vintilă Horia, laureatul premiului Goncourt, se refugia în paradisul pierdut al copilăriei, unde miracolele mai sunt cu putință.

In piesa de teatru cu subiectul fortuit împrumutat din istoria Spaniei, comparatistul Alexandru Ciorănescu redă drama unui prinț exilat în propria țară. *Don Carlos de Viana*, frate geamăn cu Hamlet, suferind de inadaptabilitatea exilatului, nereușind să ia nici o decizie — nici în politică și nici în dragoste — cade victima intrigilor de curte și a propriilor stări sufletești, abandonând în cele din urmă lupta și dispărând în chip misterios.

Alexandru Busuioceanu, care este socotit de critica spaniolă și latinoamericană drept un mare poet castilian, a întocmit înainte de a ne părăsi o ediție definitivă a versurilor sale, scrise direct în românește ori traduse din spaniolă. In această culegere de versuri publicată de Fundație sub titlul sugestiv de *Fructul de a trăi*, exilul apare ca un drum fără întoarcere, și o singurătate fără margini, unde poetul e pândit de o moarte spaniolă, o Carmen purtând o floare roșie în buclele-i negre. Moartea eliberează pe poet și-i oferă, la înviere, aurora dreptății.

Un francez cu suflet de român, profesorul Marcel Fontaine, fost ofițer în misiunea Berthelot, în timpul primului război mondial, a arătat în lucrarea *La République Populaire Roumaine contre la culture française*, eforturile făcute de regimul comunist din România, între anii 1948—1962, de a prezenta românilor o imagine dezolantă a unei Franțe decadente și a unei culturi franceze obscurantiste și antiumane.

Sintezele sunt nedrepte, căci uită adeseori elementele de la care au pornit. In această prezentare sintetică non-exhaustivă, nu trebue uitată una dintre cele mai frumoase și întinse publicații ale Fundației, antologia în proză și versuri *Omul și pământul românesc*, întocmită după un plan redactat de profesorul Basil Munteanu, și tipărită în condiții excepționale la imprimeria Brill, din Leyden. *Omul și pământul românesc*, operă monumentală, adevărată geografie pitorească și istorie poetică a României, a fost dăruită exilaților spre a le ogoi dorul de țara pierdută, evocându-le peisagiul și atmosfera de acasă prin pana celor mai bune scriitori români.

Unul din periodicele Fundației, *Ființa românească*, din care au apărut șapte numere (1963—1968) era inspirat din aceeași ideologie a dorului și exilului. Revista își propunea să descifreze aspirațiile supreme ale românilor ascultând două milenii de istorie românească, și să distileze experiența amară a exilului, trăgând din ea învățăminte folositoare reconstrucției spirituale a României de mâine.

Un alt periodic de prestigiu al Fundației, condus de E. Turdeanu și V. Buescu, în care au apărut articole de istorie, istorie literară, filologie, filosofie, științe sociale și juridice, muzicologie, etc. privitoare la România și scrise într'o limbă de circulație universală a fost *Revue des Études roumaines* (1953—1975). Au fost publicate din acest periodic 15 numere cuprinzând 2.423 pagini de studii

originale şi note bibliografice, semnate de cercetători români şi străini, care au adus o contribuţie reală la cunoaşterea problemelor şi la progresul studiilor româneşti. Cercetătorii români au rămas neconsolaţi de încetarea apariţiei acestei reviste, şi intenţionează să o reînvie,finanţându-i tipărirea prin contribuţiile lor voluntare.

Societatea medicilor români din străinătate, care activa din 1949, a devenit o secţie a Fundaţiei şi a contribuit în chip substanţial la publicarea unui *Bulletin scientifique roumain*, din care au apărut 5 numere (1952—1958) cuprinzând 634 de pagini, 40 de studii şi numeroase dări de seamă. Încă din primul său număr acest buletin a ştiut să-şi asigure colaborarea unor savanţi de renume ca Bouligand, profesor de geometrie la Sorbona, E. Donzelot, profesor de cardiologie la Facultatea de medicină din Paris, virologul C. Levaditi, directorul ştiinţific al Institutului Alfred Fournier, fizicianul C. Proca, etc.... Remarcabilele studii publicate de cercetătorii români în buletin, au făcut ca această publicaţie să fie cerută de numeroase instituţii şi reviste de specialitate din lumea întreagă, dovedind astfel că tânăra ştiinţă românească se dezvolta viguros chiar transplantată pe un sol străin.

Concentrarea forţelor intelectualilor români exilaţi dădea rezultate ce întreceau speranţele iniţiale. Fundaţia era cunoscută acum în cercurile savante; adverinţele sale privind studiile din ţară ale exilaţilor lipsiţi de dovezi de şcolaritate făceau credinţă la Sorbona şi la alte Universităţi; delegaţii ei o reprezentau cu cinste la congrese şi conferinţe internaţionale şi chiar unele instituţii culturale de dincolo de Cortina de fier, care nu se lăsa uşor străpunsă pe atunci, îi solicitau publicaţiile, cum era cazul Academiei din Cracovia. Muzeul de etnografie al oraşului Geneva s'a asociat la publicarea unui studiu de etno-muzicologie tipărit de Fundaţie, — *La vie musicale d'un village* — în speţă viaţa muzicală din Drăguş, analizată de unul din întemeietorii muzicologiei moderne, C. Brăiloiu, în timp ce, la o mare dezbatere asupra desovietizării Europei de est, organizată de Fundaţie, participau, alături de reprezentanţi ai Europei de de răsărit, şi profesori francezi ca L. Baudin, membru al Institutului Franţei, René Courtin, Gaël Fain şi Louis Allais.

O altă manifestare impresionantă a fost cea de la 24 aprilie 1953, când Fundaţia a prezentat profesorului Mario Roques, la *École Pratique des Hautes Études*, volumul pe care îl tipărise în onoarea lui, intitulat *Mario Roques et les études roumaines*, înfăţişând contribuţia acestui savant romanist în domeniul literaturii române. Cu acel prilej au luat cuvântul din partea Fundaţiei preşedintele ei, Petre Sergescu, şi iniţiatorul comemorării, Sever Pop, iar din partea franceză Edmont Faral, membru al Institutului şi administrator la Collége de France, şi Félix Lecoy, profesor la Collége de France.

In sfârşit, la zilele de studiu organizate de Fundaţie între 24—26 ianuarie 1959 cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la Unirea Moldovei cu Muntenia au luat parte efectiv şi au făcut comunicări patru membri ai Academiei franceze şi doi ai Institutului Franţei, şi anume: Jérôme Carcopino, Jacques Chastenet. Georges Duhamel şi André François Poncet, precum Henri Grégoire şi Gabriel Marcel membrii ai Institutului. François Mauriac, membru al Academiei şi Daniel Halévy, membru al Institutului, s'au asociat comemorării, trimiţând câte un mesagiu. Au mai participat şi s'au asociat la acea prăznuire istorică încă 30 de profesori universitari români şi străini, de la Universităţile din Bari, Bruxelles, Chicago, Gand, Geneva, Genova, La Laguna, La Plata, Lisabona, Londra, Lund, Mayence, Milano, Niagara, Ohio, Paris, Rennes, Roma şi Salzburg.

Fundaţia *rediviva* dovedise cu prisosinţă că era o demnă continuatoare a celei întemeiate în 1891 de către regele Carol I, deşi trebuise să lucreze în condiţii mult mai grele decât înaintaşa sa. In afară de înfăptuirile sale culturale Fundaţia izbutise să realizeze unitatea unui exil hipersensibil, unitate pe care încearcă d atunci, fără succes, să şi-o regăsească.

Cu toate aceste nedezmințite izbânzi, a sosit totuşi un moment în care Fundaţia a fost lipsită de sprijinul material minimal care îi îngăduise să ducă prestigioasa sa activitate. Solicitările de ajutor adresate Fundaţiei Ford, Fundaţiei Gulbenkian şi mai multor compatrioţi înstăriţi din Lumea liberă nu au găsit ecoul sperat. In aceste condiţii, biblioteca Fundaţiei încropită cu caznă, prin generoase donaţii de cărţi rare şi achiziţii de la anticari, precum şi o bogată arhivă, cuprinzând corespondenţa purtată timp de peste un sfert de veac, cu mulţi intelectuali români exilaţi, au fost mai întâi adăpostite la Biserica ortodoxă română din Paris. Atunci când situaţia bisericii a devenit precară, mica agoniseală a Fundaţiei a fost provizoriu primită în beciul unor compatrioţi binevoitori, în aştepatarea unor zile mai bune. Căci din punct de vedere legal, Fundaţia nu a fost desfiinţată, ci numai pusă în adormire, aşteptând miracolul unei a doua învieri.

Exilaţii români din 1848 ne-au lăsat ca moştenire centrul spiritual din Paris, biserica ortodoxă din cartierul latin. Este o mândră datorie a actualului exil să lase la rândul lui moştenire generaţiilor viitoare un aşezământ cultural de prestigiu ştiinţific reînviind, printr'un efort colectiv, Fundaţia Carol I.

GEORGE CIORĂNESCU

* *
* * *
* *

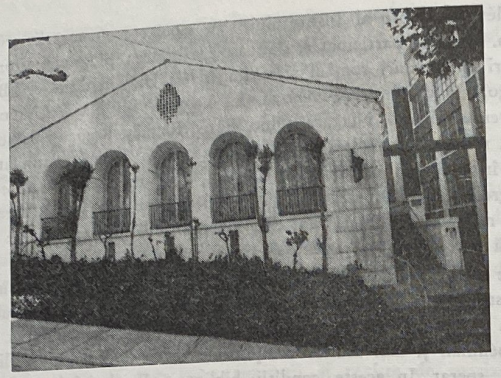

CASA ROMÂNĂ ŞI CAPELA

Din sânul comunităţii româneşti din California de Nord a luat fiinţă în vecinătatea oraşului San Francisco instituţia culturală "Casa Română şi Capela" (CRC). Ea a fost creată de către un grup de români, refugiaţi din ţara cotropită, unde Armata Roşi sovietică a impus un sistem de guvernare marxist-leninist.

Primii paşi spre organizare au început în urmă cu un sfert de secol (1958), fixându-se drept scop a păstra, apăra şi afirma în mediul de libertate al poporului american tradiţiile poporului nostru şi cultura românească. Acestei iniţiative s'au alăturat mai târziu şi români americani stabiliţi mai de mult în USA, care aparţinuseră în trecut altor organizaţii (Asociaţia Principesa Ileana, Sentinela de la Vest). Impreună cu aceştia, s'a pus bază unei noi organizaţii "Unirea de la Vest", iar în 1961 ne-am afiliat instituţiei centrale "Uniunea şi Liga Societăţilor Române Americane", stabilind astfel legătura cu alte organizaţii româneşti din USA.

Prima formă de activitate publică a constat în manifestări organizate cu prilejul aniversării diferitelor evenimente importante ale poporului nostru: Unirea Principatelor (24 Ianuarie 1859), înfăptuirea Independenţei şi a României Mari (10 Mai), realipirea provinciilor româneşti Basarabia (27 Martie 1918) şi Transilvania (1 Decembrie 1918). Serbările aveau loc în case particulare, sau în săli închiriate, aparţinând altor grupuri etnice — mai ales norvegieni sau sârbi — unde după desfăşurarea programului, urma masa românească şi dans.

In 1964, un grup de membri ai organizaţiei "Unirea de la Vest" am înfiinţat o comunitate religioasă ortodoxă "Inălţarea Domnului", afiliată la început parohiei Sf. Treime din Los Angeles, unde păstorea fie ertat preotul Victor Bărbulescu, vrednic sprijinitor al parohiei noastre. Aveam astfel două organizaţii: una culturală, alta bisericească. De ce mai aveam nevoe de a treia? Răspunsul este simplu. Mai întâi, nu toţi românii sunt de acord să cumpere asigurări tip "Uniunea şi Liga", condiţie obligatorie, pentru a deveni membru al acestei organizaţii; apoi parohia înglobează doar pe românii creştini ortodocşi, ceilalţi rămânând în afara ei. In fine, ne lipsea un loc al nostru, unde să putem amenaja un *centru cultural românesc*. Pentru acest scop noi aveam nevoe de o organizaţie care să ne cuprindă pe toţi şi să mărească baza de cooperare, pentru a înfăptui un proect, pe care încă acum douăzeci de ani, ni l-am propus drept ţel îndepărtat.

Iată cum s'a constituit CRC: după o serie de întruniri publice prin 1977—1978, la care am invitat pe toţi românii din regiune pe care-i cunoşteam, am căzut de acord asupra numelui organizaţiei "Casa Română şi Capela" şi a statutelor acesteia. Prin ele se precizează:

a) Adresa sediului principal este Montecito 124, Oakland, CA 94610.

b) Scopul organizaţiei este să contribuie la „păstrarea valorilor culturale româneşti tradiţionale, promovarea şi difuzarea lor în concordanţă cu valorile sociale şi culturale americane".

c) Organizaţia se compune din membri fondatori, membri activi (cu drept de vot) şi membri asociaţi. (Lista fondatorilor rămâne deschisă pentru noi adeziuni doar până la 25 Martie 1983).

d) Casa Română şi Capela funcţionează sub conducerea unui Consiliu de Administraţie compus din şapte membri, aleşi pe timp de trei ani, de către Adunarea generală anuală, prin vot direct şi secret. Consilierii aleg dintre ei pe funcţionarii conducători ai organizaţiei.

Tăria grupării CRC nu constă în numărul membrilor, ci în coeziunea şi voinţa lor permanentă de sacrificiu. Suntem angajaţi într'o acţiune de afirmare a valorilor tradiţionale pe care regimul comunist din România încearcă să le abată de la linia lor firească. Persecuţiile religioase, cenzura literară şi artistică, denaturarea ortografiei limbii, tăcerea adoptată faţă de chestiunea Basarabiei şi Bucovinei de Nord sunt doar câteva din acţiunile ce contravin idealurilor şi aspiraţiunilor istorice ale naţiunii române.

Aşezământul CRC este situat în inima oraşului Oakland şi ne face cinste. Sala cea mare a clădirii, cu o capacitate de peste 400 locuri, serveşte în mod *temporar* şi pentru slujbe religioase; acestea se ţin regulat, după un program stabilit anticipat. In sala de conferinţe este adăpostită Biblioteca CRC, a cărei

colecţii de cărţi şi materiale documentare este în continuă creştere şi stă la îndemâna celor doritori să citească literatură clasică, să înveţe limba engleză, sau să cerceteze anumite probleme.

Clădirea a fost achiziţionată în 1978 cu suma de 73.000 $.

Principalele manifestări care se desfăşoară la sediul CRC sunt comemorările momentelor cruciale din viaţa naţiunii române, în cadrul cărora conferenţiază membri ai organizaţiei sau oaspeţi invitaţi în acest scop, vorbind despre importanţa evenimentului sărbătorit.

Pe lângă aniversări istorice, CRC organizează în fiecare an simpozioane cu teme despre România. Referenţii pregătesc din vreme comunicări documentate, acestea fiind urmate de discuţii, cu participarea publicului prezent. Pentru reuniunea din toamna 1982 a fost fixată tema generală: "Relaţiile româno-ungare".

Activitatea CRC se extinde şi în alte domenii: al artei şi al asistenţei sociale. Astfel, CRC a amenajat o parte din expoziţia programată pentru August 1982, sub auspiciile celei de--a XII-a Conferinţe Internaţionale de Sculptură, organizată la Oakland (California) de PRO ARTS. S'a iniţiat de asemenea înfiinţarea unei orchestre de amatori a CRC şi a unei echipe de jocuri populare româneşti.

In ultimii ani, micul apartament din spatele clădirii a servit drept cămin temporar pentru diferite familii de refugiaţi, în perioada, de multe ori dificilă pentru unii, de adaptare şi încadrare în viaţa noii ţări adoptive.

Contactul permanent între membrii CRC, ca şi legătura organizaţiei cu alte cercuri româneşti, se menţine prin "BULETINUL CRC", înfiinţat la 1C Mai 1978, cu apariţie trimestrială. In afară de material referitor la activitatea CRC, Buletinul urmăreşte două ţeluri: el se adresează Românilor stabiliţi în America sau în alte ţări din lumea liberă, căutând să păstreze contactul şi să-i informeze continu asupra aspectelor culturale şi a problemelor social-politico-economice din România de azi. Pe de altă parte, el tinde să înfăţişeze americanilor, doritori a cunoaşte problemele româneşti, realitatea obiectivă, ferită de influenţa propagandistică a regimului comunist.

Structura organizaţiei CRC cât şi devotamentul membrilor ei garantează continuitatea activităţii viitoare. Credem că dacă românii de peste tot ar începe ofensiva unei bătălii de unificare, pornind de jos, nu cu directive de sus, exilul românesc ar deveni în acţiunile lui mult mai puternic şi mai efectiv. Buna rânduială pe care ne străduim să o dăm organizaţiei noastre constitue o mărturie de modul în care se poate asigura cunoaşterea României şi a dreptului ei la libertate de către popoarele în mijlocul cărora noi trăim.

ILIE I. SMULTEA

CENTRUL CULTURAL ROMÂNO-AMERICAN
(THE ROMANIAN-AMERICAN HERITAGE CENTER)

Un aşezământ de creaţie recentă, încă puţin cunoscut în lume, dar care va avea în viitor, fără îndoială, o valoare excepţională pentru afirmarea spiritualităţii româneşti în cercurile străine, a fost întemeiat în imediata apropiere de Episcopia Ortodoxă Română din Statele Unite, primind denumirea de „The Romanian-American Heritage Center".

Planul iniţiat de a se înfiinţa un asemenea aşezământ cultural, s'a realizat uimitor de repede. Totul a pornit dela propunerea făcută în cadrul congresului Episcopiei din 7 Aprilie 1973 ţinut la Toledo, de a se crea un centru de studii, cercetări şi documentări privitor la grupul etnic român din USA şi Canada. In anul următor, congresul anual al parohiilor a adoptat în unanimitate acest proect; Episcopia a donat imediat noii instituţii suma de 25.000 $, iar în decurs de o jumătate de an s'a strâns prin contribuţii benevole un fond de 100.000 $.

La 30 Decembrie 1976 instituţia a fost înscrisă ca persoană juridică, iar la 5 Ianuarie 1977 a fost ales primul Consiliu de administraţie al organizaţiei. Construirea clădirii a început la 11 Noembrie 1976, şi — cu o cheltuială de 174.962,00 $ — a fost terminată după doi ani. Numeroasele încăperi ale aşezământului sunt destinate să adăpostească: muzeul, biblioteca, sala de conferinţe şi întruniri. Subsolul a fost astfel amenajat, încât aici vor putea fi depozitate: cărţi, filme, fotografii, arhiva documentară.

Dat fiind entuziasmul cu care românii-americani au sprijinit din primul moment acest proect, se poate privi cu încredere viitorul acestei instituţii, cu speranţa că Centrul Cultural Româno-american se va dezvolta tot mai mult şi va polariza viaţa spirituală românească a compatrioţilor din întreaga lume.

CONSTANTIN SPOREA

SOCIETATEA ACADEMICĂ ROMÂNĂ · ROMA ·

UN SFERT DE VEAC DE ACTIVITATE

1957–1982

25

CUVÂNTUL ROMÂNESC

APRILIE 1982

VIVAT ACADEMIA!

"Societatea Academică Română" din Germania a împlinit un sfert de veac. Cei 25 de ani de activitate cu adevărat academică ne oferă un fericit prilej ca să felicităm din toată inima pe ctitori și colaboratori, în special pe Dr. Constantin Sporea.

La acest sfert de veac urarea noastră e spre rotundul de veac; ridicăm paharul slovei cu vinul tinereței noastre studențești și toastând cântăm: "Vivat Academia. . ."

CONGRESE INTERNATIONALE

INTERNATIONALE WISSENSCHAFTLICHE TAGUNGEN

I. 28 Septembrie - 4 Octombrie 1957: *Roma*
COMEMORAREA LUI OVIDIU

II. 15 - 22 Octombrie 1958: *Mainz*
KULTUR UND FREIHEIT

III. 26 Septembrie - 3 Octombrie 1959: *Strasbourg*
UNITÉ NATIONALE ET COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE

IV. 5 - 8 Octombrie 1960: *München/Ettal*
RUMÄNIEN ZWISCHEN WEST UND OST

V. 6 - 12 Septembrie 1961: *Venezia*
CRISI DI UMANITÀ

VI. 7 - 14 Septembrie 1962: *London*
ENGAGEMENT AND RESPONSIBILITY

VII. 6 - 12 Septembrie 1963: *Nijmegen (Olanda)*
CULTURE UNIVERSELLE ET ORIGINALITÉ NATIONALE

VIII. 8 - 14 Octombrie 1964: *Regensburg/Kloster Rohr*
DIE DONAU GESTERN UND HEUTE

IX. 4 - 10 Septembrie 1965: *Fribourg (Elveția)*
UNITÉ DANS LA DIVERSITÉ

X. 1 - 7 Octombrie 1966: *Salamanca (Spania)*
ROMANIDAD — HISPANIDAD — RUMANIDAD

XI. 23 - 29 Septembrie 1967: *Roma*
STORIA E VALORI PERENNI

XII. 5 - 11 Septembrie 1968: *Salzburg*
KULTUR UND ZIVILISATION IM EUROPÄISCHEN SÜDOSTEN

XIII. 15 - 24 August 1969: *Washington - Cleveland - Jackson - Detroit*
THE ROMANIAN AND WORLD CULTURE

XIV. 4 - 14 Septembrie 1970: *Paris*
L'INDÉPENDANCE ROUMAINE ET L'OCCIDENT

DATE DESPRE ISTORICUL SOCIETĂȚII ACADEMICE ROMÂNE

După prealabile consultări, luări de contact prin conversații și corespondență, și în urma inițiativei energice a Monseniorului Octavian Bârlea, 25 intelectuali români, reprezentanți de seamă ai refugiului românesc: filologi (10), teologi (8), creatori de artă și alți oameni de cultură, întruniți la Roma în zilele de 28 Septembrie—4 Octombrie 1957, au pus bazele *Societății Academice Române*. Numeroasele mesagii de adeziune sosite cu acest prilej au mărit entuziasmul celor prezenți la întemeierea noii organizații. S'au ținut comunicări, au fost discutate scopurile și modul de organizare a Societății, au fost elaborate statutele instituției, iar în ziua de 4 Octombrie 1957 s'a adoptat rezoluția congresului, considerată drept act fondator:

„Intelectualii români din exil, întruniți la Roma cu ocazia primului congres al Societății Academice Române, aduc omagiul lor de adâncă recunoștință față de toți acei învățați și artiști români, din țară sau străinătate, care au înțeles să apere cu ultima lor energie drepturile și demnitatea poporului român, în lupta și gândurile sale de libertate și independență; reverențios se închină în fața memoriei tuturor celor dispăruți pentru apărarea drepturilor de viață românească; consideră idealurile Romei eterne drept idealurile de la care vor căuta să se ilumineze în toate timpurile și dincolo de toate concepțiile".

In cadrul primului congres al SAR dedicat comemorării lui OVIDIU au fost aleși în Comitetul de conducere: președinte Monseniorul Octavian Bârlea, Secretar General Alexandru Gregorian, secretar Mircea Popescu, casier Teodor Onciulescu, cenzori: Ion Popinceanu, N. A. Gheorghiu și Gheorghe Caragață. După câteva luni, în vara anului 1958 a fost redactat de Comitetul de Conducere al Societății primul Buletin Informativ, care timp de 3 ani, prin cele 12 numere apărute, a constituit puntea de legătură cu membrii Organizației și totodată mijlocul de informare despre activitatea SAR și principiile ei călăuzitoare.

In „Cuvânt înainte" din No. 1 al Buletinului Informativ se explică în ce constă rolul acestei publicații: „a transmite sugestiile care s'ar prezenta, a împărtăși știrile pe care le-ar avea, a primi îndemnurile care i s'ar adresa, a fi un punct de întâlnire al ideilor ce tind să se întrupeze". Se precizează că Buletinul nu va fi o publicație periodică pentru oricine, ci este destinat doar membrilor SAR, după dorința pe care ei înșiși și-au exprimat-o; el nu va apare regulat, ci doar când va fi posibil și va fi nevoe.

Ca un îndemn pentru o activitate viitoare intensă, se amintește în Buletin recomandarea făcută de o „înaltă personalitate religioasă din Roma":

„Savanții români să pătrundă în viața culturală a Occidentului și să se impună, să facă prezente problemele României; să publice în diferite organe de specialitate, dar să se prezinte în fața lumii și ca un corp național închegat. Ei se vor impune astfel nu numai ca oameni dotați cu înaltă cultură, ci și ca reprezentanți ai unei națiuni demne de o soartă mai bună".

Privitor la calitatea de membru al SAR, s'a stabilit dela început că principiul fundamental al organizației este de a constitui o *echipă de muncă*, ea având caracterul unei *grupări active* și *nu reprezentative*. Ca un corolar al acestui principiu, — și pentru a se asigura un spirit de dinamism creator — s'a exclus chiar dela început categoria membrilor de onoare dintre compatrioți, oricât de valoroase se ar fi fost meritele culturale ale vreunei persoane. Textual s'a precizat în Buletin: „Fără îndoială suntem totdeauna fericiți și onorați când personalități cu bogat trecut cultural românesc acceptă să facă parte din această grupare. Dar se menține gândul inițial, de a rămâne o grupare activă, nu una reprezentativă". In conformitate cu dorința exprimată de membrii, s'a decis ca materialul aparținând diferitelor discipline să fie publicat în volume separate, textele tipărite fiind repartizate după domeniul lor științific: ACTA HISTORICA, ACTA PHILOSOPHICA ET THEOLOGICA, ACTA PHILOLOGICA și ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM.

În numărul 2 al Buletinului se fac unele precizări privitoare la membrii organizației și la contribuțiile lor științifice. Dată fiind varietatea orientărilor, mai ales politice, ale diferiților membri, se accentuiază că SAR oferă un câmp neutru de activitate culturală, în cadrul căreia toți cărturarii români, indiferent de părerea lor politică, „să se simtă perfect egali în drepturi și datorii". Se consideră totodată binevenită adeziunea de a activa în cadrul SAR și străini aparținători ai diferitelor națiuni ale Occidentului, care prin preocupările lor închinate culturii românești și-au însușit năzuințele poporului român; căci activitatea acestor „Români de inimă" „va oferi activității SAR o nouă dimensiune și va ajuta promovarea culturii românești în armonie cu cultura occidentală". Relativ la lucrările care urmau să fie tipărite în volumele SAR, Buletinul recomandă membrilor a prezenta „doar texte absolut inedite; deci nici rezumate.

nici traduceri sau reproduceri". Iar la congrese autorii comunicărilor să se concentreze la un timp limitat de 15—20 minute.

După cum se relatează în numărul 3 al Buletinului, la deschiderea celui de-al doilea congres al SAR, ţinut la Mainz, Germania apuseană, între 15—22 Octombrie 1958 cu tema generală: „Cultură şi Libertate", preşedintele Organizaţiei, Mons. Octavian Bârlea, a caracterizat misiunea de bază a instituţiei prin cuvintele: „a menţine şi consolida legăturile tradiţionale ale culturii româneşti cu cultura occidentală, într'un moment când regimul comunist caută să orienteze spre Răsărit toţi factorii esenţiali ai neamului: gândirea, limba, religia, spiritul, şi în locul unei filosofii originale autohtone tinde să impună Marxismul". Din darea de seamă despre congresul din Mainz, Buletinul redă unele idei expuse de profesorul Georg Stadtmüller de la universitatea din München în conferinţa lui întitulată: „Ideia de libertate la popoarele Europei sudestice". Menţionând că la români nu se obsearvă antinomie între slavism şi latinism, ci o osmoză — o osmoză care priveşte şi raportul ortodoxie-catolicism —, cărturarul german a subliniat rolul poporului român de mijlocitor între Orient şi Occident, între lumea greacă şi lumea latină. Descriind, în fine, lupta Românilor pentru statul naţional, el şi-a încheiat expunerea cu observaţia că ideea libertăţii este esenţială pentru însăşi existenţa poporului român.

Lucrările congresului au prilejuit discuţii interesante pe marginea referatelor; au fost făcute propuneri folositoare, sugerându-se teme de studiat în viitor, precum: neologismele în limba română, literatura refugiaţilor români, folclorul românesc în raport cu folclorul altor popoare în mijlocul cărora se află cărturari români stabiliţi în afara graniţelor ţării (N. A. Gheorghiu), sau problema neologismelor în raport cu tendinţele de deformare a limbii române de astăzi din ţară (O. Bârlea). In Moţiunea adoptată la sfârşitul congresului, s'au evidenţiat punctele principale din comunicările susţinute.

După primele două congrese ale SAR (1957 la Roma, 1958 la Mainz), numărul membrilor noi admişi a crescut vertiginos; se făceau numeroase propuneri de persoane care ar merita să colaboreze în cadrul SAR şi multe dintre acestea fuseseră acceptate în principiu; dar nu fiecare dintre membrii admişi (provizoriu) îşi aduseseră contribuţia efectiv, aşa cum prevedea statutul şi regulamentul. In faţa acestei situaţii, conducerea SAR a precizat în Buletinul No. 4 criteriile de cooptare, confirmare şi păstrare a titlului de membru al organizaţiei. S'a subliniat că titlul academic şi activitatea desfăşurată de un cărturar român sunt condiţii necesare, pentru ca cineva să fie propus a deveni membru; calitatea aceasta i se confirmă însă — şi şi-o poate menţine — numai dacă îndeplineşte şi cealaltă condiţie obligatorie: de a contribui, în decurs de cel mult doi ani, la publicaţiile SAR sau la manifestaţiile de artă şi literatură ale organizaţiei.

Congresul al III-lea al SAR, desfăşurat la Strasbourg între 26 Septembrie—30 Octombrie 1959, având ca temă generală: „Unitatea naţională şi comunitatea europeană", a arătat că pe teritoriul Franţei, organizaţia se poate bucura de aceleaşi condiţii favorabile pentru a se afirma ca şi în Italia sau Germania.

Puternică impresie a produs predica episcopului local, monseniorul Jean-Julian Weber — ţinută în cadrul serviciului divin tradiţional — prin evocarea „suferinţelor Bisericii Române de ambele rituri, asuprite de puterile temporale": cu entuziasm a fost primită sugestia profesorului Allain Guillermou, făcută în cadrul lucrărilor congresului, de a se crea la Paris un Oficiu al Vocabularului Român.

Pentru o mai bună desfăşurare a lucrărilor la viitoarele congrese, s'a sugerat a se introduce obligativitatea pentru toţi referenţii de a-şi trimite anticipat un rezumat al comunicării pe care urmează să o facă.

După ce s'a discutat în plenum ideea înfiinţării unei reviste, s'a căzut de acord într'o şedinţă restrânsă, prezidată de Nicolae Herescu, ca publicaţia periodică să fie întitulată „Revista Scriitorilor Români", iar munca redacţională să fie îndeplinită de un comitet compus din Vintilă Horia, Virgil Ierunca şi Mircea Popescu.

Cu bucurie a fost adoptată propunerea făcută de profesorul Georg Stadtmüller, de a se ţine următorul congres la München, oraş cu poziţie geografică favorabilă şi cu un cerc larg de cărturari.

In cadrul adunării generale a membrilor SAR, Monseniorul Octavian Bârlea a fost reales preşedinte iar Mircea Popescu Secretar General, având ca secretar pe părintele Pamfil Cârnaţiu.

După experienţa câştigată în primii trei ani, se poate afirma că în evoluţia SAR, decada următoare (1960—1970) a marcat o epocă de mare succes în viaţa organizaţiei.

Congresul al IV-lea s'a ţinut în zilele de 5—12 Octombrie 1960 mai întâi la München (5—8 Octombrie), apoi în mănăstirea Ettal, de lângă Garmisch şi a avut tema generală „România între Apus şi Răsărit". Datorită sprijinului larg acordat de profesorul Georg Stadtmüller, lucrările reuniunii s'au desfăşurat chiar în localul Universităţii, iar între conferenţiari au figurat 12 profesori universitari germani şi 2 români din cadrul învăţământului superior german.

In adunarea generală a membrilor, Monseniorul Octavian Bârlea a rugat să fie ales altcineva ca preşedinte, deoarece dânsului i s'au încredinţat alte atribuţii. Demisia i-a fost respinsă cu unanimitate de voturi şi s'a constituit o delegaţie care să se prezinte personal la instituţia Sacra Congregatia Orientali şi să ceară insistent a se da aprobarea necesară, pentru ca Mons. Bârlea să-şi poată continua activitatea la conducerea SAR.

Pentru o mai bună coordonare a muncii editoriale, adunarea a ales preşedinţii şi secretarii pentru cele patru secţii de publicaţii.

Ultimul număr al Buletinului (No. 12) poartă data de 5 Octombrie 1961; apoi, el şi-a încetat apariţia, iar relatările privitoare la activitatea organizaţiei au fost redate, în continuare, în Revista Scriitorilor Români, publicaţie periodică anuală, menită să se adreseze nu numai membrilor SAR, dar şi unui cerc larg de cititori.

*

Vineri 2 Aprilie 1982, în sala societăţii „Leonardo da Vinci", din Florenţa, a fost decernat Premiul *Dante Alighieri* lui Vintilă Horia. Scriitorul român a fost prezentat de profesorul Vittorio Vettori, care i-a înmânat medalia respectivă, operă a sculptorului Bino Bini, prezentând publicului opera celui premiat. Apoi Vintilă Horia a vorbit despre Giovanni Papini. Au fost de faţă la această ceremonie poetul Mario Luzzi, pictorul Dilvo Lotti, scriitorul Bino Sanminiatelli, preşedintele Academiei Casentinese şi un numeros public.

DATF SI CIFRE DESPRE CONGRESELE SAR

Decada anilor 1960—1970 a însemnat pentru SAR o perioadă de mari succese nu numai în ceea ce priveşte afirmarea organizaţiei prin congrese (10 din cele 14 s'au desfăşurat în această epocă), dar şi în privinţa scrierilor publicate: 27 din cele 50 volume tipărite de SAR au apărut în intervalul de timp amintit.

Prin nivelul lor înalt şi numărul mare de participanţi, congresele SAR au constituit evenimente unice în viaţa spirituală românească de peste hotare. Manifestări impresionante au avut loc în special cu ocazia reuniunilor din München (1960), Regensburg (1964), Roma (1967) şi Paris (1970). Amintiri de neuitat au luat cu ei participan'ii şi dela congresul din Statele Unite (1969) impunător mai ales datorită manifestărilor frăţeşti de amploare, desfăşurate în patru centre româneşti, aflate la distanţe considerabile: New York, Washington, Cleveland şi Detroit. Şi tocmai deplasările dintre aceste patru oraşe — cu parcurgerea a sute de kilometri — au prilejuit o notă aparte, imprimată de apariţia unui obstacol, pe care gazdele de peste Ocean l-au înlăturat în stil „american": energic şi repede: la jumătatea drumului dintre Cleveland şi Detroit, autobuzul Episcopiei ortodoxe române din USA, cu care călătoreau congresiştii, a suferit o pană, care nu putea fi reparată la faţa locului; problema a fost însă soluţionată repede: o scurtă convorbire telefonică a pus în mişcare o coloană de automobile din Detroit, sosite cu viteza maximă permisă. Astfel, congresiştii şi-au putut continua drumul şi au sosit la destinaţie doar cu o mică întârziere.

Din cele 14 congrese internaţionale ţinute de SAR, 3 s'au desfăşurat în Italia (2 la Roma unul la Veneţia), 3 în Germania (Mainz, München, Regensburg), 2 în Franţa (Strasbourg, Paris), 2 în ţări anglo-americane (Londra şi Washington), iar restul de patru în alte ţări: Austria (Salzburg), Elveţia (Fribourg), Spania (Salamanca) şi Olanda (Nijmegen).

La 6 congrese (Fribourg, Mainz, München, Nijmegen, Regensburg, Salzburg) majoritatea referenţilor aveau domiciliul în ţări germanice; la alte 5 congrese (Roma, Veneţia, Salamanca, Roma, Paris), se aflau în majoritate conferenţiarii veniţi din Italia. La congresul din Paris, cei mai mulţi vorbitori sosiseră din Franţa, iar la congresele din Londra şi USA, au făcut comunicări mai ales participanţi veniţi din ţările anglo-saxone.

Din totalul celor 800 comunicări incluse în programele congreselor, din ţări germanice au participat 259 referenţi (adică 32,38%), din Italia 224 (adică 28%) din ţări anglo-saxone 113 (14,13%) din Franţa 112 (14%), din Spania 69 (8,62%) din alte ţări 23 (2,87)%.

Toate aceste manifestări s'au caracterizat printr'un înalt nivel spiritual, reunind compatrioţi din ţări diferite şi cărturari de seamă străini, prieteni ai poporului nostru. De fiecare dată, reuniunea a fost organizată de preşedintele SAR, Monseniorul Octavian Bârlea, care — orientându-se după ţara unde se desfăşura congresul — a avut atât ajutorul membrilor din comitetul SAR, cât şi al românilor stabiliţi în ţara respectivă.

Programul fiecărui congres a fost astfel alcătuit, încât s'a dat participanţilor prilejul nu numai să-şi aducă aportul la lucrările reuniunii, dar şi să cultive contacte personale, să ia cunoştinţă de afirmări creatoare sau interpretative ale compatrioţilor dotaţi artistic. In acest scop, după împrejurările oferite de fiecare congres, au fost amenajate expoziţii artistice (München 1960, Nijmegen 1963, Regensburg 1964, Paris 1970), au fost organizate concerte (Nijmegen 1963, Regensburg 1964, Paris 1970), sau excursii colective în împrejurimile localităţii unde se desfăşurau lucrările reuniunii. Deosebit de impresionante au fost pentru compatrioţii europeni, afirmările de cultivarea tradiţiei spirituale româ-

neşti de către confraţii din America, în special prin aşezămintele culturale şi religioase: centrul religios al Episcopiei ortodoxe române VATRA şi mănăstirea de maici. De altfel, în cadrul fiecărui congres, momentul solemn l-a constituit slujba religioasă duminicală, desfăşurată în spirit de înfrăţire creştinească a credincioşilor aparţinând celor două biserici româneşti: ortodoxă şi greco-catolică.

Ar fi greu să se evidenţieze într'o scurtă relatare toate detaliile congreselor. În orice caz ele au prilejuit celor mai de seamă reprezentanţi ai spiritualităţii româneşti — aflaţi peste graniţe, în libertate — să se întâlnească, să se cunoască, să se aprecieze, să poată face schimburi de cunoştinţe şi experienţă fructuoasă. Pe de altă parte, aceste afirmări ale culturii româneşti au atras în fiecare ţară cărturari băştinaşi de prestigiu, prieteni ai poporului român, dându-le în acest fel ocazia să aprecieze şi mai mult creaţia spirituală românească şi totodată să stabilească legături directe cu purtătorii acesteia.

CONSTANTIN SPOREA

* *
* * *
* *

GRAFICA REVISTEI SCRIITORILOR ROMÂNI

Ar trebui odată refăcut traseul omului în neliniştea lui cea mai nobilă şi cea mai constantă; adică acea voinţă necunoscută care îl situiază pe treptele c u l t u r i i .

Mereu cu setea cunoaşterii, umanitatea va fi dotată până la urmă cu toate datele bioexistenţii sale, dar, spre binele aceleiaşi umanităţi, aproape sigur nu se va ajunge niciodată să se dea de fundul adâncurilor în care se elaborează bogăţii inedite de fermenţi, răsaduri şi cultură pentru CULTURI.

Oamenii, şi numai ei, oriunde se duc, duc cu ei *lumea;* — o lume încărcată de spaime şi lumini, o lume vizibilă, concretă, dublată şi până la urmă contopindu-se în vasta paralelă a spiritului. Şi ca lumea să fie adevărată — prin a d e v ă r înţelegându-se ca lumea să-şi *semene* — ea, lumea mai poartă în ea datele *neştiute,* încărcate de energii în stare să urnească ceva care, ca şi câmpurile semănate, s'a numit cultură; — incola: agricola. Cei care ştiu multe, şi cercetează urmele vechi ale omului, au găsit printre altele şi explicaţii credibile pentru ciclurile de civilizaţie, dar numai după ce s'a încheiat ciclu după ciclu şi nu şi ce s'a *petrecut* înainte ca mintea şi sufletul omului să transmită mâinilor sale spre realizare. Ce s'a petrecut înainte ca omul să fasoneze silexul şi ce s'a petrecut până ce el a *asociat* gândul său de pulberea albă cu care a trasat semne spre a marca o *cale* sau spaţiul său vital?! Dârele acestea, *cunoscute,* sunt martorele primilor *linii,* demarcate, cu semnificaţie de desen; — ca ceva care *indică* şi *rămâne.* Cum ar fi LOCUL ocolit de bornele respectului *cuprinderii.* Arie în carc se situiază şi câmpurile semănate (cu conţinut), spre a se *continua* aşa cum se continuă bobul de grâu.

Ştiinţa ne învaţă, ne trimite să ştim; arta să cunoaştem — să ne cunoaştem (şi niciodată îndeajuns)!

Cei care şi-au *părăsit* de nevoie locul, după ezitări şi dificultăţile izolării, simt şi ei nevoia să se C U N O A S C Ă . Şi să se CULTIVE. Cam ca stejarii, sau ca grâul sub arătură . . . Unii vor să înveţe să practice *ştiinţele politice* şi numai câte unul a adus cu el alte fertilităţi ale solului de care s'au desprins, invitând pe ceilalţi *desrădăcinaţi* la un fel de festin — la ospăţul culturii — spre a-şi *reafla r ă d ă c i n i l e .*

Georges BRAQUE. pictorul magiilor contemporane, a găsit, poate, imaginea cea mai corectă a artei: „arta e o rană care s'a transformat în *lumină*"! . . . Ce altceva poate să fie arta exilului de cât o rană deschisă în căutare a *toate*? Numai ca să nu uite *trecerea* lui prin lume . . . !

Când privim, sau ne privim, dăm totdeauna peste un prilej de reflexii. În toate domeniile. Pe toate feţele. Şi cu siguranţă şi scotocirea prin cele mai ascunse unghere, acolo unde zace şi binele şi răul . . .

Cum l o c u l e *ţara*, pentru câţiva e fărâma de sacru pe care o poartă constant, iar pentru o seamă *desprinderea* de ţară şi vatră se trasează prin aventurile după bunuri confortabile. Neliniştiţii, întemeiază grupuri sau comitete politice, când spectaculare când dezunite sau chiar rivale. Pentrucă şi rivale au meritul lor . . . O altă parte, alcătuită din părţi bine separate dar pe care le unesc acelaşi ideal şi acelaşi destin, şi-a propus să *mute* aducând cu ei o cultură ruptă din trupul *primordial* al unei culturi seculare care după ultragieri şi desfigurări, s'a vrut să fie impusă după un cod represiv. Aceştia, cei mai săraci, cu sudori adunate din vise şi pulbere, au statornicit nopţi albe înflorite cu speranţe. Au cules din te miri ce gânduri şi cu ele au alcătuit reviste, o academie, cenacluri, edituri şi multiple roiuri de alte publicaţii; pe toate continentele.

Ca orice întemeiere de preţ şi onoare, toate s'au realizat entuziast, harnic şi pe gratis. Adică ce putea să semene cu ceea ce au refuzat acolo de unde au plecat, unde s'a decis o cultură cu contabili şi state de plată. In schimb, dacă exilul are un rol major de împlinit, nu poate fi altul de cât de *unitate* pe traseul suturant al spiritului. În publicaţiile pribegilor se întâlnesc mai toţi aceia care culeg în libertate podoabele gândirii originale. In ultimă consecinţă tot cultura e sutura cea mai trainică şi poate cea mai salvatoare pentru un exil lung, încâlcit şi în continuă rostogolire . . . Exilul — sutura cu ţara . . .

Pentru ca să *întemeezi* şi să integrezi cu *temeliile* se impune d i s p o n i b i l i t a t e, jertfe, tenacitate . . . Astfel, inventarul culturii româneşti mutată peste hotare se distinge prin variaţie, bogăţie şi durabilitate. Cultura exilului e o *etapă* încărcată cu valorile unei culturi care, atunci, la vreme favorabilă, se va reîntoarce şi se va contopi cu matricea ei seculară. Diverse, originale, publicaţiile exilului au umplut toate sectoarele unei adevărate manifestări creative. Au fost concepute publicaţii care reamintesc idei vechi sau continuarea publicaţiilor interzise. La 20 de ani de constantă apariţie, REVISTA SCRIITORILOR ROMÂNI, reaminteşte de substanţa publicaţiilor noastre din epoca plină, cea mai fertilă, cu izbucnirile cele mai înălţătoare din cultura şi realizările dintre cele două războaie, când unitatea naţională reconstituise locul *ancestral*.

E altceva, din alte trepte, Revista Scriitorilor Români şi totuşi prin ea se continuă grupate Revista Fundaţiilor Regale, Familia, Ramuri, etc., iar prin împodobirea grafică, se apropie parcă mai mult de Gândirea, ilustrată e drept în cadru ortodox aproape permanent de Demian şi rareori de Ştefan Popescu. Scris cu migală, presărat cu unde de ilustraţie, numai Ştefan Munteanu a suportat în America ani de zile truda şi deficitul, însă şi meteorii de-o clipă scăpăraţi de Micron. Pe de altă parte, Ethos şi Discursul Contemporan îşi propusese doar capitole grafice şi nu zidirile trainice ale artiştilor care au revărsat, fiecare, benevol şi variat, din concepţiile lor, în paginile Revistei S. R. La texte alese s'a adăogat o grafică aleasă. Vom face însemnări numai pe traseul ilustraţiei conţinut în fiecare număr al revistei sărbătorită bidecenar, în 1982.

Primul fericit număr apărut în 1962, „împodobit cu motive din iconografia noastră bisericească", se datoreşte unuia dintre cei mai fluizi desenatori contemporani, neodihnitului, neliniştitului Eugen Drăguţescu. Efigiile lui E. Drăguţescu stau cu cutezanţă alături de cele două desene ale lui Constantin Brâncuşi, magicianul de la răscrucea timpurilor de unde încep alte, noi, aventuri viitoare. Aventură de care blânda ţară a temerarului cu oficieri de sfânt a fost deposedată de zestrea pe care o lăsa un regim al negaţiilor şi de „bursierii" dotaţi cu carnete de ideologii internaţionale . . .

Pentru ornarea celui de-al doilea număr — 1963 — s'a aplecat pios regretatul George Racoveanu asupra motivelor covorului românesc din care George Petraşcu izolează negrul (covorului basarabean) conturând smalţuri, rubine şi strălucири. Variata ceramică a doamnei Eugenia — Frates Caragaţă însoţeşte în 1964 portretele lui Cotruş şi Barbu, desprinse din tomurile de chipuri realizate de Drăguţescu în decurs de ani şi ani. In 1965, doamna Nina Batalii deschide şi lasă să urmeze grafica doamnei Maria Droc. Numărul 6 al R. S. R., tipărit în 1967 înfăţişează contribuţia decorativă cu totul aleasă a domnului Nicolae Petra. *Cineva*, abia ajuns în rândurile de care niciodată, pe timp de interzicere şi de suferinţe, nu le-a abandonat, a încercat în 1968, prin distribuire naivă de simboale să marcheze o generaţie cu destin tragic, dar şi salvator. L-au înşelat, oare, cutezanţa unor nevinovate semne? . . . In numărul 8, doamna Marielise Cottescu strecoară o feminină sensibilitate, pentruca în viitorul tom (numărul 9) Dinu Grigorescu, pictorul abstract, mânuitor de tonuri proprii să reverse forme negre, dense, repezi, bizare. Lui George Stănescu i s'a rezervat în 1971 numărul primului deceniu de viaţă a Revistei Scriitorilor Români, spre a-l îmbogăţi cu desenul său de sculptor legat de tradiţiile româneşti, temă care va reveni mai târziu şi în ilustraţiile domnului Eugen Ciucă, sculptor şi el. Stabilit în Ger-

mania Federală, domnul Radu Anton Maier, n'a uitat meleagurile pe care le-a părăsit şi din ce a purtat cu el descarcă fierbinte un conţinut plin de nostalgii şi blânde aduceri aminte. Domnul Elyssei Russo, mereu în contradicţie cu el însuşi, stabilit în Elveţia, ilustrează volumul 12 al revistei, ca, după el, regretatul Dimitrie Berea, stins acum câţiva ani după o fidelă prelungire a picturii sale în curentul centenar impresionist, să ilustreze R. S. R. din 1975. În continuare, doamna Livia Piso se mărturiseşte în linii moi, sensibile, deasupra textelor numărului 15; doamna Antoaneta Căpşuneanu reflectă, printr'un desen elegant, stări umane resemnate, sau, poate, cu nevăzute tulburări.

Penultimul număr al Revistei S. R., numărul 17, e ilustrat de doamna dr. Nina Theodoru cu vignete de o autentică, deosebită măestrie, ca, apoi numărul din 1981 să fie rezervat desenelor excepţionale ale puţin înţelesei Maria Pană Buescu, de curând dispărută. Fiecare desen al doamnei Buescu cuprinde o lume de dincolo, un mister rupt din mistere, stări profane în regiunile de sus ale cerului...

În încheiere acestei rapide enumerări grafice, găsesc potrivit să reamintesc, spre a nu se acoperi cu tăcerea, meritele adevărate, străduinţa constantă de un deceniu a domnului Constantin Sporea, ca Revista Scriitorilor Români să nu înceteze SĂ FIE. Şi, de aici, mai departe...

IOAN I. MIREA

1982 Chars

* *
* * *
* *

PUBLICAŢIILE JURIDICO-ECONOMICE ALE SOCIETĂŢII ACADEMICE ROMÂNE (ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM I—V)

In problemele juridico-economice în general şi în special în cele sociale, există astăzi, mai mult decât în trecut, o deosebire fundamentală între modul de a gândi şi acţiona în ţări cu sisteme politice diferite. In Răsărit — adică în ţările blocului socialist — se constată în prezent o concepţie aparte nu numai în conducerea statală, dar şi în interpretarea noţiunilor. De aceea cercetările privind asemenea teme au câştigat în epoca de după al doilea război mondial o importanţă crescândă: căci se resimte nevoia imperioasă, de a se cunoaşte aspectele obiective din ţările aflate sub dominaţia sovietică, atât în ceea ce priveşte transformarea fundamentală intervenită după 1945, cât şi m o d u l cum trebuesc privite şi înţelese diferitele teorii, fapte, afirmaţii. In cele cinci volume tipărite de Societatea Academică Română în seria ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM, au fost analizate asemenea probleme uneori în ansamblul lor, alteori fragmentar, după cum era delimitată sfera subiectului respectiv. Articolele apărute în aceste volume pot fi grupate în trei categorii:

I. Studii cu un conţinut axat pe o temă generală, fără ca el să se refere la o epocă sau la o ţară anumită.

II. Studii de drept în legătură cu poporul român.

III. Studii economice în legătură cu poporul român.

După domeniul abordat, materialul j u r i d i c apărut în cele cinci tomuri se referă la trei feluri de probleme:

1. Cercetări privind anumite domenii din ştiinţa generală a dreptului: punctele de vedere ale diferitelor şcoli sau curente, referitor la jurisprudenţă (Constantin Butuceanu, t. I), dreptul la existenţă al micilor naţiuni (N. Petrescu — Comnène, t. I.), drepturile omului şi problema minorităţilor (G. A. Pordea, t. I.).

2. Studii juridice cu teme în legătură cu trecutul poporului român, adică cercetări referitoare la vechiul drept românesc (Mircea Moschuna-Sion, t. I, Ioan D. Dan, t. I şi II).

3. Studii de drept în care sunt analizate aspecte generale sau speciale ale regimului juridic existent actualmente în România, ori evoluţia acestuia după 1944; este vorba deci de material de informare obiectivă asupra situaţiei de fapt din România contemporană şi modului cum trebuie interpretate principiile de drept în vigoare (Mihai Cismărescu, t. III şi V.).

Studiile e c o n o m i c e publicate de SAR se grupează şi ele în trei categorii:

1. Unele articole au un caracter pur teoretic, fără a se referi la probleme contemporane sau la aspecte specifice româneşti; astfel C. Michael-Titus redă rezultatul cercetărilor sale privind originea clasei burgheze (t. II), Anghel Rugină expune noi interpretări privind liberalismul social (t. III), iar Oreste Popescu prezintă o schemă sintetică a istoriei gândirii româneşti (t. I).

2. Două lucrări sistematice analizează principalele caracteristici ale economiei româneşti într'o anumită perioadă de timp: este studiul întreprins de Nicolae Crişan la universitatea germană din Kiel privitor la apariţia şi modul de utilizare a producţiei sociale (t. I), şi teza de doctorat a lui Dumitru Leontieş, susţinută la universitatea din München, despre evoluţia industrială din România, în epoca dintre cele două războaie mondiale (t. IV.).

3. Alte trei studii cuprind material delimitat la probleme speciale ale economiei româneşti: Dumitru Leontieş se ocupă de începuturile economiei socialiste în România, prezentând rezultatele real-obiective ale primului plan cincinal (t. II), Constantin Sporea scoate în evidenţă greutăţile pe care le întâmpină agricultura din România în regimul socialist şi redă o judicioasă comparaţie între situaţia existentă înainte şi după anul 1944 (t. III). Udo Acker face un istoric al evoluţiei cooperaţiei agricole din provinciile româneşti şi prezintă în mod critic evoluţia ei în decurs de un secol, adică începând cu înfiinţarea la Sibiu în 1872 a Institutului de Credit Funciar şi până la stadiul de cooperativizare „socialistă“ (t. V).

Nu s'a putut analiza sistematic în câteva articole cu proporţii limitate toate aspectele importante ale problemelor juridico-economice contemporane din România. Materialul inclus în cele 5 volume din seria „Acta Scientiarum Socialium“ aduce totuşi un aport preţios la cunoaşterea şi justa apreciere a situaţiei reale existentă în aceste domenii.

CONSTANTIN SPOREA